

PONÈNCIA 2: EDUCACIÓ DELS METGES I MANTENIMENT DE LA COMPETÈNCIA

SUBPONÈNCIA: FORMACIÓ CONTINUADA, AVALUACIÓ PERIÒDICA DE LA COMPETÈNCIA

Estat actual

L'actual oferta de Formació Mèdica Continuada (FMC) a Catalunya és molt important, tant en nombre com en qualitat; són moltes les institucions que organitzen, promouen i acrediten activitats de formació continuada i molt especialment l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

L'any 1996 es va crear el primer sistema d'acreditació d'activitats de FMC. La SCMFIC (Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària) va començar a acreditar les activitats adreçades als metges de capçalera. És a partir de l'any 1997 que el Consell Català de la Formació Mèdica Continuada (CCFMC, creat l'any 1989 i format per les institucions sanitàries més rellevants de Catalunya) estableix un sistema coordinat per a totes les activitats de formació. El Consell delega també en altres institucions la capacitat d'acreditar i, en l'actualitat, existeixen diverses entitats que l'exerceixen.

Un pas més endavant el constitueix el reconeixement de l'esforç invertit per cada metge en FMC, com és el cas de la creació del DAC-FMC (Diploma d'Acreditació Col·legial en Formació Mèdica Continuada del Consell de Col·legis de Metges de Catalunya).

Si Catalunya ha estat una de les comunitats autònomes més actives en la formació continuada; també ho ha estat en l'avaluació de la competència dels metges. Moltes de les experiències s'han iniciat a Catalunya i, posteriorment, s'han estès a la resta de l'Estat (tant en formació continuada com en avaluació de la competència).

L'impuls de les societats científiques i de l'Administració (a través de l'IES) ha permès endegar experiències d'avaluació de la competència professional a diverses especialitats: Medicina Interna, Medicina Familiar i Comunitària, Pediatria, Neonatologia, Geriatria.

Aquest fet ha contribuït a estendre d'una manera positiva la necessitat d'una cultura d'avaluació de la pràctica i a avançar en relació amb els sistemes més clàssics d'avaluació basats únicament en coneixements.

Fins ara les avaluacions s'han fet de forma voluntària, però ja s'estan incorporant als currículums i, per tant, cada cop tenen més pes en les oposicions, la carrera professional, com a mèrit per ser tutor, etc.

Un guany afegit ha estat poder crear una xarxa d'experts i tècnics en avaluació de la competència a partir de la qual es podran consolidar models més ambiciosos.

L'aprovació de la Llei d'Ordenació de les Professions Sanitàries (LOPS) representa un canvi considerable i una opció de millora en la formació continuada i també en l'avaluació de la competència.

Resta, però, un tema encara pendent, i és la necessària implicació de la Universitat en el procés de canvi de l'avaluació.

Previsions de futur

La formació continuada es farà cada cop més ajustada a les necessitats individuals, amb un predomini d'activitats amb un fort contingut pràctic, possiblement concentrades en el temps i amb un increment progressiu de les activitats no presencials, aprofitant la interacció de les noves tecnologies.

La millora de la qualitat està en part influïda per la millora dels nous Sistemes d'Accreditació, entre les quals la SEAFORMEC.

Els actuals models avaluatius basats sobretot en els coneixements, canviarà cap un model més basat en la pràctica, en les habilitats i en les actituds, tant en el pregrau com en el postgrau.

Majoritàriament, les activitats de formació continuada estan finançades actualment per companyies farmacèutiques i la tendència a un major control de les despeses d'aquestes companyies pot determinar una reducció de recursos per a activitats de formació de qualitat i acreditades.

L'avaluació de la competència tindrà un desenvolupament progressiu i també una normalització que portarà a la generalització i l'obligatorietat d'aquests sistemes a mig i llarg termini.

Els sistemes d'avaluació són molt potents per orientar els sistemes de formació de pregrau, postgrau i formació continuada, per això, la Universitat i altres organitzacions hauran d'ajustar la seva formació als nous instruments d'avaluació.

Malgrat una comprensible resistència dels professionals, més a títol individual que corporatiu, el procés d'avaluar la competència clínica és irreversible i anirà a més, tant per l'exigència social com per la legitimació de la professió.

La LOPS, i la seva exigència d'avaluació de la competència dels professionals, representarà un canvi molt positiu en aquest procés.

S'haurà de garantir la competència professional no tan sol amb l'obtenció del títol, sinó en un manteniment de la competència al llarg dels anys de pràctica professional.

En què cal millorar

Entre els aspectes susceptibles de millora, cal remarcar els més relacionats amb la recerca orientada a la formació i l'avaluació, la investigació metodològica, i la implementació d'estratègies que impulsin entre els companys una nova cultura de l'avaluació i de l'autoreflexió sobre la pròpia pràctica professional.

Les activitats de formació han de ser responsabilitat en primer lloc del professional, però també de la institució per a la qual treballa i de les organitzacions professionals.

S'ha de millorar l'actual sistema de finançament, excessivament dependent de les companyies farmacèutiques.

La inversió actual en sistemes per a l'avaluació de la competència és gairebé nul·la, per la qual cosa caldrà habilitar les dotacions pertinents perquè a la Universitat i en el sistema MIR es pugui disposar de sistemes avaluatius moderns.

Tot esforç per fer pedagogia sobre el fet que l'avaluació de la competència no és un procés punitiu sinó formatiu serà poc.

El manteniment de la competència al llarg de la vida professional com a garantia per als ciutadans i també com un requisit del desenvolupament professional, s'ha de regular per tal que sigui obligatori i periòdic. L'avaluació de la competència, per tant, ha d'acabar sent obligatòria, tot i que de forma progressiva, lligada a les organitzacions professionals, especialment les societats científiques.

L'Administració hauria de promoure i confiar en l'autoregulació dels professionals i delegar en ells i les seves organitzacions la capacitat d'avaluar. La creació d'Agències o Institucions independents de l'Administració, amb participació de societats científiques i organitzacions professionals, ha de ser la via per a la canalització d'aquestes propostes.

L'avaluació periòdica per al manteniment de la competència professional ha de ser principalment un element d'ajut al desenvolupament professional i una eina per a la millora dels sistemes sanitaris, però caldrà preveure els mecanismes de rescat per a aquells professionals que no assolixen un adequat nivell de competència. S'hauran, doncs, de potenciar els instruments per dissenyar trams formatius específics per a la recuperació d'aquests professionals, que han d'incloure també mecanismes de tutela avançats.

Recomanacions

Les organitzacions professionals i, especialment, els col·legis de metges, haurien de tenir un paper protagonista en la garantia de la competència professional dels seus col·legiats, haurien de mantenir registres actualitzats de la competència dels seus afiliats i dissenyar els mecanismes reguladors i, si escau, sancionadors del compliment de les normes de certificació i recertificació establertes.

1. Les organitzacions professionals han de prendre el liderat d'aquest procés, deixant a l'Administració el seu paper d'àrbitre.
2. Han de fer entendre als professionals que la seva promoció, pública o privada, ha de passar tant per la planificació de la seva formació continuada com per la demostració de la seva competència.
3. Cal establir un marc de relació sòlid per al manteniment de la competència entre les universitats, les societats científiques, les organitzacions professionals, els responsables de la formació de postgrau i les patronals del sector sanitari, perquè l'avaluació de la competència sigui un punt de referència de la qualitat i de la promoció.
4. S'ha de reclamar a l'Administració que incentivi el manteniment de la competència dels professionals.
5. L'avaluació de la competència ha de ser una eina de garantia, més que un element coercitiu.
6. Hem de tenir la necessitat d'instaurar algun sistema de recertificació professional que tendeixi a evitar la introducció de sistemes de control aliens a la professió.

7. S'ha de confiar a les societats científiques que representen cada especialitat mèdica l'establiment dels continguts de formació necessària per poder acreditar la competència en cada especialitat.
8. Aquest sistema i els criteris que li donen suport s'han d'emmarcar dins de l'àmbit de la Unió Europea.!